

Kommunledningskontoret

Datum:
2023-12-05

Diarienummer:

Svar på interpellation från David Perez (SD) om vattnet i Fyrisån

David Perez (SD) har ställt en interpellation med ett antal frågor om vattnet i Fyrisån.

Hur verkar kommunen för att minska halterna av skadliga ämnen såsom PFAS och läkemedelsrester i ån?

Fyrisån är förorenad av bland annat PFAS och läkemedelsrester. Läkemedelsrester kommer främst från hushåll men även från Akademiska sjukhuset via spillvattnet till avloppsreningsverket Kungsängsverket och vidare till Fyrisån. Avloppsreningsverk är normalt sett inte utformade för att rena bort läkemedelsrester. Men i Uppsala planeras för en om- och tillbyggnad av Kungsängsverket vilket bland annat innebär ett nytt reningssteg med avskiljning av läkemedelsrester. För att få bygga det krävs dock ett nytt miljötillstånd för Kungsängsverket och den frågan har sedan juni 2022 legat för avgörande hos regeringen. Om/när ett nytt tillstånd för Kungsängsverket beviljats så kommer ytterligare reningssteg att byggas vilket medför att spridningen av läkemedelsrester minskar i framtiden.

PFAS i Fyrisån har flera olika källor och kommer från förorenade områden, atmosfärisk deposition och även från kommunalt och industriellt avloppsvatten eftersom reningsprocesserna inte är rustade för att hantera dessa föroreningar. Nedlagda deponier är en typ av föroreningskälla där kommunen genomför mätningar för att se hur stor påverkan dessa har på omgivningen. Eftersom PFAS ofta hittas i stadsmiljö provtas PFAS också oftare vid förorenade områden eller andra markarbeten. En stor PFAS-källa till Fyrisån är Ärna, vilket även visas i en rapport som Stockholm Vatten och Avfall tagit fram "Källor till PFAS, massbalans för Östra Mälarens Vattenskyddsområde", Dnr 23SVOA1374. Gällande PFAS-halter i Fyrisån så utreder kommunen en reningsmetod för att minska halterna i ån, men det bästa är dock att förhindra att PFAS hamnar i Fyrisån. För att minska spridningen bedriver miljö- och hälsoskyddsnämnden tillsyn av verksamheter som hanterar eller har hanterat PFAS-kemikalier och av förorenade områden där det kan finnas behov av efterbehandling för att förhindra spridning av PFAS till omgivningen. Vidare arbetar vi med en allmän spårning av PFAS i kommunen där det kan finnas risk för PFAS.

Prover av fisk i Fyrisån och Sävjaån har tagits under hösten på initiativ av nämnden och dessa analyseras för närvarande på PFAS för att få en bättre uppfattning om långtidsexponering i vattendragen. PFAS förekommer även i inkommande spillvatten till Kungsängsverket. PFAS i spillvatten kommer från hushåll, punktkällor och via inläckande tillskottsvatten (där grundvatten är belastat). PFAS är en av många kemikalier som avloppsreningsverket har svårt att hantera. Uppsala Vatten arbetar

också aktivt med uppströmsarbete i syfte att källspåra och åtgärda förekomsten av oönskade föroreningar i spillvattnet redan vid källan. Arbetet med att minska PFAS och andra oönskade ämnen i avloppsvattnet utförs genom yttranden över inkomna remisser, tillsynsmöten tillsammans med Miljöförvaltningen samt i regelbunden dialoger med anslutna industrier och krav på anslutna verksamheter. Uppströmsarbete och åtgärder som vidtagits vid anslutna verksamheter har bidragit till att inkommande PFAS-mängder till Kungängsverket minskat markant mellan 2018 och 2022.

Hur arbetar Uppsala kommun för att öka återvinningen av läkemedel bland invånarna?

Information om insamling av läkemedel finns alltid på Uppsala Vattens hemsida, både i sorteringsguiden och som en egen sida. Vid en googling på ”överblivna läkemedel Uppsala” så hamnar Uppsala Vattens hemsida högst upp. Inlägg om insamling av läkemedel i sociala medier hänvisar också till den sidan.

I Pumphuset har vi året om studiebesök för olika grupper, allt från föreskoleklass upp till pensionärsföreningar. Där ingår information om överblivna läkemedel både i avfallssorteringsövningar och när vi informerar om vattnet kretslopp, vad man får och inte får spola ner och hur man gör för att undvika föroreningar i avloppsvattnet. Den mobila insamlingen av farligt avfall är en tjänst som vi erbjuder två gånger per år för att underlätta för Uppsalabor som samlat på sig farligt avfall hemma men som kanske har långt till eller svårt att ta sig till en återvinningscentral för att lämna in det. På återvinningscentralerna tar vi inte emot läkemedel, men i den mobila insamlingen av farligt avfall gör vi det för att underlätta för våra kunder och ge möjlighet att lämna in allt sitt farliga avfall på en gång.

Hur många dagvattenbrunnar filtrerar vattnet innan det rinner ut i Fyrisån?

Dagvatten är ett delat ansvar mellan VA-huvudmannen, Uppsala kommun och enskilda fastighetsägare. Uppsala Vatten som VA-huvudman har ett ansvar för att omhänderta vattnet. Enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV) är Uppsala Vatten inom verksamhetsområde för dagvatten ansvariga för avledning, och vid behov rening av, dagvatten. I nybyggda områden har kommunen och Uppsala Vatten som ambition att rena dagvattnet först lokalt i gatan via till exempel växtbäddar seden i en slutstegsrening i form av dagvattendamm. Ibland finns det inte plats för rening i gaturummet och då leds vattnet direkt till damm innan utsläpp till recipient. Gatans dagvattenbrunnar är anslutna till Uppsala vattens brunnar. Brunnarna rensas på sediment ungefär vart fjärde år, vissa mer frekvent. På några platser finns det oljefällor och tungmetallsavskiljare installerade. För att undersöka hur effektivt olika biokol binder PFAS i dagvatten deltar kommunen i ett Vinnova-projekt ”Rest till Bäst. Uppsala Vatten har ungefär 30 dammar, fem diken/översilningsytor och tio magasin för fördröjning och rening och av dagvatten (se figur 1 nedan). Ca 15% av dagvattnet i staden leds till en reningsanläggning. Uppsala Vatten har tagit fram en dagvattenplan där ytor för att rena dagvatten från befintlig bebyggelse föreslagits. Uppsala Vatten tittar närmare på ett flertal av dessa platser.

Figur 1 Karta över öppna dagvattenanläggningar i Uppsala, så som dammar och översilningsytor

Erik Pelling (S)

Kommunstyrelsens ordförande